

УДК 811.111:070

ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНФЕРЕНЦІЙНИХ ДИСКУРСИВНИХ МАРКЕРІВ У МЕДІАДИСКУРСІ

Шугаєв А.В., викладач
кафедри англійської філології та перекладу
Житомирський державний університет імені Івана Франка

Стаття присвячена дослідженню поняття «інференція». Особливу увагу приділено особливостям функціонування інференційних дискурсивних маркерів у медіадискурсі. У статті зазначається, що інференційні дискурсивні маркери *so, consequently, thus, accordingly* реалізують дискурсивні функції у медіадискурсі, слугуючи показниками інференції в іміджевому дискурсі міжнародної організації ООН.

Ключові слова: інференція, дискурсивний маркер, імідж, медіадискурс.

Статья посвящена исследованию понятия «инференция». Особенное внимание посвящено функционированию инференционных дискурсивных маркеров в медиадискурсе. В статье отмечается, что инференционные дискурсивные маркеры *so, consequently, thus, accordingly* реализовывают дискурсивные функции в медиадискурсе, будучи показателями инференции в имиджевом дискурсе международной организации ООН.

Ключевые слова: инференция, дискурсивный маркер, имидж, медиадискурс.

Shuhaiev A.V. THE FUNCTIONING OF INFERENTIAL DISCOURSE MARKERS IN MEDIA-DISCOURSE

The article deals with the research of “inference”. Special attention is paid to functioning of inferential discourse markers in media discourse. It points out that inferential discourse markers *so, consequently, thus, accordingly* carry out discourse functions in media discourse, being indicators of inference in the UN image discourse

Key words: inference, discourse marker, image, media-discourse.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку мовознавства позначений утвердженням когнітивно-дискурсивного підходу до вивчення мовних і мовленнєвих явищ. Цей підхід спирається на діяльнісний стиль мислення, який розставляє нові акценти у тлумаченні мови як активного середовища формування розумових об'єктів і засобу регуляції соціальної поведінки, що зумовлюється розумінням мовного знака як форми, яка наділяється семіотичною значущістю лише у процесі інтерсуб'єктної взаємодії [2; 3].

Когнітивно-дискурсивний підхід розширює методологічний і методичний потенціал когнітивної лінгвістики, відкриваючи дискурсивний та семіотичний ракурси дослідження вербалізованих когнітивних структур.

Тут особливо перспективним є вивчення когнітивно-дискурсивних основ формування іміджу ООН на матеріалі англомовного медіадискурсу, який експлікує низку тактик і стратегій. На виняткову увагу заслуговують дискурсивні маркери – вербальні елементи, які в межах дискурсу набувають процедурного/концептуального значення та регулюють дискурсивну поведінку комунікантів. Установлено, що вміння оперувати дискурсивними маркерами (далі – ДМ), які регулюють процес комунікації на когнітивному рівні під час дискурсивної взаємодії, маніфестує до мовлен-

нєвої компетенції учасників комунікації та є важливим аспектом її використання.

Відомо, що дискурсивні маркери – це одиниці, які вказують на міжособистісний аспект учасників інтеракції і сигналізують високий ступінь прагматичного контролю, маркуючи аспекти повідомлення, які хоче вербально виразити адресант. Дискурсивні маркери створюють логічні та прагматичні зв'язки між словами, частинами речення і власне реченнями. За лексичною приналежністю дискурсивні маркери, які функціонують у медіадискурсі, поділяють на повнозначні, неповнозначні та десемантизовані. До повнозначних належать лексеми, що не втрачають лексичного значення (як дискурсивні маркери). До неповнозначних мовних одиниць належать частки, сполучники, прийменники, вигуки. Десемантизовані дискурсивні маркери охоплюють групу слів, які втратили семантичну наповнюваність (*item, thing, stuff*). Функціональні критерії є визначальними у зарахуванні дискурсивних маркерів до певного класу слів. Це пояснюється розмитістю досліджуваного поняття і відсутністю уніфікованої класифікації дискурсивів. Дискурсивний підхід передбачає тісний взаємозв'язок дискурсу і маркерів, де маркери досліджують як дейктики. Особливу групу ДМ становлять інференційні дискурсивні маркери.

Питання інференції є постійно актуальним серед мовознавців. Перехід від порівняльного і структурного опису мови до сприйняття і побудови висловлювання дозволяє комплексно і системно дослідити поняття інференції у сучасній лінгвістичній науці. Процес сприйняття інформації почали описувати за допомогою концептуальних процесів, які передбачали залучення когнітивних, перцептивних та афективних переживань у заданому відрізку сприйняття висловлювання, яке переноситься на ситуативний контекст [1].

Постановка завдання. На основі викладеного можна сформулювати мету дослідження, яка полягає у виявленні функціональних особливостей інференційних дискурсивних маркерів у медіадискурсі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Досвід індивіда є результатом поєднання знань, структурованих у вигляді дискретних ситуацій. Це свідчить про те, що сегменти загальних знань індивіда актуалізуються у його свідомості за умови їх інкорпорування у певну комунікативну ситуацію, яка нашоує на конкретну модель поведінки. У зв'язку з цим дискурсивні маркери реалізують когнітивно навантажену дискурсивну функцію в іміджевому дискурсі ООН, спрямовану на активізацію окремих відрізків знань у свідомості адресата з метою викликання у нього зворотної реакції. Крім того, концепти, виокремлені у межах функціонування дискурсивних маркерів, дозволяють визначити діяльнісні мотиви та цілі ООН. Дискурсивні маркери мають функціональну, а не предметно-семантичну спрямованість в іміджевому дискурсі ООН, уможливаючи з'ясування характеристик концепту у визначеному відрізку дискурсу. У дискурсивних маркерах відсутнє конкретне предметне значення, тому зазначені одиниці слід досліджувати у взаємозв'язку з їх дистрибутивним оточенням.

У нашому дослідженні вважаємо за доцільне використовувати термін «дискурсивний маркер». Це пояснюється тим, що зазначені функціональні одиниці мови маркують зміну ментального стану реципієнтів, а також їх реакцію щодо екстралінгвістичної ситуації.

Інференційні дискурсивні маркери здатні виконувати дискурсивну функцію та вносити когнітивне навантаження в іміджевий дискурс міжнародної організації ООН. Дискурсивна функція – функція дискурсивних маркерів як синтаксичних чи прагматичних елементів дискурсивної взаємодії, які керують розгор-

танням дискурсу. Вона представлена з позиції теорії дискурсу (підтримання структури, указування на наміри адресанта, підтримка сегментації тексту, сигнал про розуміння або нерозуміння). Когнітивне навантаження – концептуальна характеристика дискурсивного маркеру, яка відображає когнітивну інтерпретацію реципієнтом маркованої зовнішньої комунікативної інтенції автора повідомлення і виявляє здатність дискурсивного маркеру виступати специфічним регулятором інтерпретаційного вектора дискурсу.

Поняття інференції зародилося у логіці для номінації висновку. Згодом саме поняття зазнало певних трансформацій і почало трактуватися у лінгвістиці як семантичний висновок, який есплікується зі змісту тексту та його частин. Інференція – це мисленнева операція, за допомогою якої індивід виходить за межі конвенціонального значення мовних одиниць і розпізнає зміст повідомлення на основі повсякденного досвіду [2, с. 411].

Текст (як результат мовленнєво-мисленнєвої діяльності) орієнтований на адресата, який декодує його сенс шляхом інференції, урахувавши контекст і власні фонові знання. Когнітивний підхід дозволяє під час аналізу тексту спиратися не лише на його поверхневу структуру, але й виходити за межі з метою розуміння когнітивних процесів мови. Інформація, яка не репрезентована в тексті лінгвально, виводиться зі змісту тексту завдяки інференції. Тож, механізм інференції є складником розуміння тексту. Інференційні дискурсивні маркери є показниками здійсненої інференції адресантом на основі представленої інформації.

У медіадискурсі функціонують такі інференційні дискурсивні маркери: *so, consequently, thus, accordingly*. Розглянемо їх на окремих прикладах.

Маркер *so* є показником інференції та сприяє розкриттю попередньої інформації:

So, the 2030 Agenda, the Sustainable Development Goals, are the global programme accepted by all Member States to have a fair globalization [4].

У межах функціонування інференційного дискурсивного маркеру *so*, есплікується концепт РОЗВИТОК. Лексема *so* маркує формально-логічні відношення у заданому контексті в межах категоричного силіогізму.

За допомогою інференційних дискурсивних маркерів адресант виражає власну позицію на основі інференції, яка сприяє відображенню причинно-наслідкових і формаль-

но-логічних зв'язків у реченні. Використання згаданих маркерів у новинних статтях зумовлене структурою новин та інтенцій автора повідомлення. Локалізація інференційних маркерів не фіксована, однак найбільш поширеною є ініціальна позиція у реченні.

Давайте розглянемо наступний інференційний дискурсивний маркер *consequently*. Ця лексема пов'язує твердження з результатом або наслідком, який виведений на основі фактів за допомогою логічного умовиводу:

Consequently, an estimated 67 per cent of the returnees, or 405,420 individuals, returned to Aleppo Governorate with 27,620 returning to Idleb Governorate, and 75,209 to Hama Governorate, 45,300 to Ar-Raqqa Governorate, 21,346 to Rural Damascus and 27,861 to other governorates [4].

У вищенаведеному прикладі реалізується концепт МІГРАЦІЯ, що свідчить про моніторинг ООН міграційних процесів і небайдужість до проблем біженців Сирії. Формально-логічні відношення у реченні забезпечені маркером *consequently*, який є показником інференції. Кількісні числівники надають інформації більшої достовірності.

Після дискурсивного маркеру *thus* спостерігається результат певної дії або низки заходів:

Thus, the people in need in the most forgotten, underfunded emergencies, who have already been neglected, could be disproportionately affected by a funding gap, potentially leaving millions of people without life-saving assistance [4].

У вищенаведеному прикладі еспікується концепт ДОПОМОГА. Маркер *thus* є показником інференції, забезпечуючи причинно-наслідкові зв'язки у реченні. Інференція, виведена за допомогою *thus*, характеризується високою ймовірністю негативних наслідків для населення.

Маркер *accordingly* забезпечує формально-логічні зв'язки у реченні:

Accordingly, the UN will temporarily put on hold activities dedicated to the extension of State authority and focus on five main priorities, including the protection of civilians, the facilitation of humanitarian assistance, and human rights monitoring and reporting [4].

У зазначеному прикладі репрезентується концепт ДОПОМОГА, маркований інференційним дискурсивним маркером *accordingly*. Інференція акцентує увагу на активній ролі адресанта.

Інференція – це когнітивна операція адресата, за допомогою якої читач добудовує

логічні зв'язки або декодує іллокутивні наміри адресанта. Інференція дає можливість адресатові ефективно тлумачити слова адресанта та відтворювати когерентний зв'язок там, де існують розриви [3, с. 34]. Досвід та інтуїція автора новин є складовою частиною інференції.

Інференційні дискурсивні маркери *so, consequently, thus, accordingly* реалізують дискурсивні функції у медіадискурсі, слугуючи показниками інференції в іміджевому дискурсі міжнародної організації ООН. Когнітивне навантаження зазначених маркерів полягає у забезпеченні інтерпретації адресатом уведеної інформації як інференції, експлікованої з попереднього контексту. Інференційні дискурсивні маркери підтримують причинно-наслідкові та формально-логічні зв'язки у медіадискурсі, які залежать від екстралінгвістичного контексту. Інференція, виведена за допомогою *so*, характеризується як один із можливих, а не обов'язкових наслідків. Маркування інференції властиве для всіх вищезазначених інференційних дискурсивних маркерів.

Дискурсивні маркери *so, consequently, thus, accordingly* мають не референційне значення, а процедурне. Тобто дискурсивні маркери кодують повідомлення для того, щоб направити інтерпретацію тексту, в якому вони з'являються. Маркери вносять суб'єктивне значення у речення, яке відображає думки адресанта. ДМ не мають оціночного компонента, однак виступають показниками оцінки дійсності автором або групою авторів інформаційної статті. Їх функціонування і роль дозволяють сформуванню іміджу міжнародної організації ООН у медіадискурсі. Аналіз інформаційних статей засвідчив, що дискурсивні маркери виконують іміджеформуючу функцію у медіатекстах.

Висновки з проведеного дослідження. Отже, інференційні дискурсивні маркери – це одиниці, які вказують на міжособистісний аспект учасників інтеракції і сигналізують високий ступінь прагматичного контролю, маркуючи аспекти повідомлення, які хоче вербально виразити адресант. Дискурсивні маркери створюють логічні та прагматичні зв'язки між словами, частинами речення і власне реченнями. Логічний зв'язок керує раціональною побудовою дискурсу, а прагматичний зв'язок пов'язаний із розглядом і вивченням відношень суб'єктів, які сприймають і використовують певну знакову систему. Володіючи багатофункціональністю, інференційні

дискурсивні маркери виявляють схильність до співвіднесення не з мовною структурою, а з мовним використанням. Саме тому ці одиниці досліджують у певному контексті чи ситуації. Дискурсивні маркери зазначеного типу відображають інтенції адресанта і адресата, тлумачать дискурс із позицій мовця і слухача, надають можливість адресантові покращити модель висвітлення інформації в дискурсі.

Розглядаючи дискурсивні маркери як одиниці, які забезпечують зв'язність тексту і відображають процес взаємодії комунікантів, інтерпретацію адресантом фактологічної інформації, ДМ здатні впливати на створення іміджу міжнародних організацій у медіадискурсі, зокрема ООН, яка намагається сформулювати позитивний імідж задля досягнення своїх галузевих цілей. Створення іміджу є невід'ємною частиною існування будь-якої установи. Він надає можливість пояснити те, чим є організація і до чого прагне. Кожна інституція має імідж, який вона хоче передати громадськості. Він може містити ефектив-

ність, турботу, швидкість, роботу в національних масштабах чи будь-який інший аспект. Особистісний характер організації зумовлений позиціями, які вона займає, і тим, як ці позиції передаються загалом за допомогою мас-медіа. В англійських інформаційних та інформаційно-аналітичних медіатекстах функціонує низка інференційних дискурсивних маркерів, які володіють певним маніпулятивним впливом і викликають необхідну реакцію з боку читача.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Залевская А.А. Психолінгвістическое исследование. Слово. Текст: Избранные труды. Москва: Гнозис, 2005. 543 с.
2. Кубрякова Е.С. Язык и знание. На пути получения знаний о языке: части речи с когнитивной точки зрения. Роль языка в познании мира. Москва: Языки славянской культуры, 2004. 560 с.
3. Кубрякова Е.С. Язык пространства и пространство языка. Т. 56. № 3. 1997. С. 34.
4. The United Nations. URL: <http://www.un.org/en/about-un/>.